

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Claudii Fleurii Abbatis Historia Ecclesiastica

Ab anno Christi 1628. usque ad annum 1634

Fleury, Claude

August. Vind. [u.a.], 1778

VD18 90118871

§. 43. Ferdinandi II. Cæsaris edictum de restituendis bonis Ecclesiasticis post Passaviensem transactionem ereptis promulgatum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-67394](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-67394)

Sæc. XVII. cerent, ac contra postremum pacis Re-
 A. C. 1620. ligiosæ articulum Catholicos intra ur-
 bis mœnia omni Religionis suæ usu pal-
 lam interdicerent, eosque ad amplecten-
 dam Lutheri sectam cogèrent. Inde
 factum fuisse ajebant, ut Infantes Ba-
 ptismo, adulti matrimonio, aliorum-
 que Sacramentorum administratione,
 ægroti sacro subsidio, cives ab officiis
 & dignitatibus, ac fideles ab Ecclesia-
 rum accessu per armatos etiam sate-
 lites excluderentur, imo civitates etiam
 fidem Catholicam acerrime propugnantes,
 præcipue Coloniensis & Argenti-
 nensis a Lutheranis ad defectionem
 sollicitarentur.

§. XLIII.

*Ferdinandi II. Cæsaris edictum de re-
 stituendis bonis Ecclesiasticis post
 Passaviensem transactionem
 ereptis promulgatum.*

Lotich. rer. Germ. 1. c. Postquam igitur Ferdinandus Cæsar
Struven hac super re præcipuorum Prince-
Hist. Grav. pum animos atque sententiam satis se-
Imp. part. 1. perque exploratam habuerat, hoc an-
c. 3. p. 68. no die sexta Martii per universum Im-
Gundl. disc. perium super restitutione bonorum Ec-
super pac. clesiasticorum post Passaviensem pacem
West. cap. 3. ereptorum edictum, in quo etiam plu-
§. 47.

res articulos a Protestantibus in dubium **Sæc. XVII.**
 vocatos, ex ipso pacis Religiosæ te- **A. C. 1629.**
 nore decidit, promulgari iussit, hujus
*Nihil dubitamus, ad omnium in
 universum pervenisse notitiam, quibus sub
 oppido noxiis, & periculosis hæc Germa-
 nia, communis utique Patria nostra, a
 multo tempore fluctuarit procellis ac moti-
 bus: causam tantæ dissidentiae, & colli-
 sionis, inde usque ab initiis Religionis inje-
 cit discriminatio, illis præeuntibus usuve-
 nit, ut adversus tam Religionis, quam pa-
 cis publicæ transactionem, libidinatio in
 diversa spolia, perniciosasque machinationes
 desumpserit. Ut etiam hic ille ipse impe-
 tus omnis generis frigidis prætextibus,
 verborumque digladiationibus inanibus, su-
 per pace Religionis superinjectis colorari
 voluerit. Exinde tanquam a sentina pro-
 fluxit, posteaquam id genus pacis turba-
 tores causa cecidissent, jamque ob præva-
 ricationes suas subverterentur, ne gravio-
 rem tandem sententiam exspectare necesse
 esset, ut, excussis legum habenis, ac re-
 pagulis, denique Judicem pati detrecta-
 rent, saltemque in hoc incumberent, quo
 pars læsa sub colore compositionis, præ-
 tensiones illas suas penitus ejurare tene-
 retur. Hujus ad scopi consecutionem,
 tanquam cogere vellent, initio res novas
 agitare, variaque in sædera clancularia
 ire cæperunt: mox palam emerfit Unio-
 nis*

Sæc. XVII. nis axioma: Usque dum insurgentibus
 A. C. 1629. intra Bohemiam rebellionibus, in alia,
 magisque suspecta fœdera cum externis
 magnatibus, ipsoque Turco transitum est,
 donec uniuersa patria hanc in catastro-
 phen, hæc ad tropica devoluta est, unci
 vix emergere sustinet, tametsi vero hæc
 superimpedens calamitas diu ante notari
 cœpisset, ut etiam de remedio deliberatum
 sit, nihilominus causæ intervenire arduæ,
 quas ob auxilium differri contigit. Nam-
 que sub anno millesimo quingentesimo quin-
 quagesimo nono Avus noster Ferdinandus
 Imperator, ubi tum primum adversus Re-
 ligionis pacem querela, non admodum con-
 cinnæ, emerisset, inspectionem causæ illius
 ad Cameram Spirensensem remisit, cum au-
 tem hæc via minus arideret Protestantibus,
 decisionem ab ipsomet Imperatore ur-
 gere non destiterunt: sed sub hoc adjecto
 iudicio, non paucas e querelis illis usque
 adeo evidentes, & manifesti juris esse, ut
 vel perfunctorie e nudo Pacificationis Re-
 ligiosæ contextu illico decidi queant. Et
 hæc quidem sive generalis, sive perfuncto-
 ria decisio sub insequentibus comitiis, præ-
 sertim anno millesimo quingentesimo quin-
 dragesimo nono urgeri cœpta est, sed quia
 tum quoque gravissimæ in Turcos expen-
 siones moras injicerent, sententiam de-
 nuo extrahi contigit. Nihilominus Antec-
 cessores nostri, ne causæ periclitaretur
 interiu

interim parti læsæ viam juris aperuerunt. Sæc. XVII.

A. C. 1629.

Ut tam apud aulam cæsaream, quam Cameram Spirensē, ex lege pacificationis Religiosæ, jure experiri possent. Sed neque illa ordinaria juris via Protestantibus, sive Correspondentibus, placere voluit. Ut sub anno millesimo sexcentesimo decimo tertio denique novam querelarum catenam retexentes, etiam Imperatoris illam primitus petitam decisionem repudiarent, imo alium insuper amicæ compositionis modum proponerent. Hæc spes ubi decolasset, Mathiam Imperatorem eousque super aperienda compositionis dicæta fatigarunt, donec consensum illius impetrarent: posteaquam autem Catholicorum Ordinum gravamina legitima penitus ad animum admisisset, intellexissetque, illos neque a Pacificationis Religiosæ codicillis, neque juribus suis acquisitis, aut recedere posse, aut velle, ut cum jure prævaleant, transigere haud quieti sint, reclamante Pacificationis illius diplomate, Cæsar hoc remediū genus tanquam ultimum, ac si quidem conclamatum, repudiare cepit. Ut, cum ista via graviores in labyrinthos inducere satageret, deinceps intermitteretur. Nec defuere e numero Protestantium, qui ipsi affirmarent, absque consensu alterius partis, nempe Catholicorum, compositionis effectum sperari posse nullum. Unde tandem secundum Catholicos, Saxonie Elector, & Hassia

Sæc. XVII. sic Darmstatinæ Landgravius, Cæsari ob
 A. C. 1629. tores suerunt, pateretur, Cæsarium super-
 riorum imitatione, ex officio Cæsario ius-
 ta Imperii constitutiones, litibus ac gra-
 minibus mederi.

Quam in rem cum in animum officii Cæsari nostri rationem revocemus, ac de cogitemus, quo pacto tantum non Imperii hostibus obviam euntes patriam pacemur, sed etiam diversis pacis Religiosæ emergentibus interpretamentis, ne imperii Ordines acerbius inter sese committantur, præcaverimus, utique hanc declarationem præsertim, in pacificatione tam Religiosa, quam profana fundatam, diutius suspendere, neque extrahere non sustinimus. Maxima cum ab Electoribus nuper apud Müllhusium congregatis, admoneri nos contigerit, illud curæ, atque in oculis esset, quo, reductione melioris confidentiæ, gravaminibus illis, secundum constitutiones Imperii, tabula que pacis Religiosæ, & propinqua in puncto & terminis, ut vocant, submissionis, decisio locum haberet, nemoque ordinibus oneraretur. Accedit, ipsorum Protestantes professos fuisse, gravamina illius generis minime videri nova, sed toties repetita. Ut & illos, quorum interest, sufficientes audiri contigerit; ut insuper pridem sub annum millesimum quingentesimum septuagesimum sextum Maximilianus Imperatori conceptis verbis indicarint, hanc quidem

quidem opus esse, unius vel alterius, ut Sæc. XVII. A. C. 1629.
 partis consensus accedat, ut in Imperatoris, tanquam Imperii Capitis, absoluta hæc ver-
 tantur potestate: illius igitur Officii Cæsa-
 rei hic interesse, illud omne, quod ad tol-
 lendam e medio diffidentiam, noxamque per-
 tinere, juxtaque Superioribus Imperii sta-
 tutis congruere, videbitur, providere. Et
 sic quidem a Protestantibus sub anno mil-
 lesimo quingentesimo quinquagesimo nono
 Ferdinandus Cæsar interpellari, urgerique
 cæpit, verbis illis conceptissimis: ita qui-
 dem cum gravaminibus comparatum esse,
 hæc ut absque difficultate, e nudo Pacifi-
 cationis Religiosæ contextu decidi ament.

Tametsi igitur nobis nihil gratius ac-
 cidere potuisset, quam ut quibuscunque illis
 difficultatibus Cæsarea hac decisione nostra
 satisfacere liceat: nihilominus monente su-
 pra Collegio Electorali ad ista potissimum
 respiciendum venit gravamina, super qui-
 bus, intuitu submissionis, ut vocant, scru-
 pulus restaret nullus: atque hujus quidem
 notæ illa sunt, qualia vel absque ulla juris
 submissione, luculentis Religiosæ Pacifica-
 tionis literis continentur. Tum, quorum
 decisio ad reproducendam pacem universa-
 lem, potissimum est necessaria, de ceteris,
 quod restat, sic quidem est, ut proxima qua-
 que opportunitate satisfieri debeat.

Secundum hæc, adversus tam imperii,
 quam Religiosæ pacificationis leges, odio-
 sa,

Sæc. XVII. *sa, an otisa, movetur controversia. Utrum*
 A. C. 1629. *id genus Episcopatus, Monasteria, & Præ-*
 sulatus sub jurisdictione Principum, *ordinumque posita, sub pace Religionis con-*
 tineantur. Et utrum illis, quibus *competit jurisdictio territorii, competere possit*
 liceatque juxta, simul atque Præsulatus *territoria invadere, Religionem mutare, bonas*
 Ecclesiastica, sua pro libidinatione, *in usus convertere?*

Ad hasce interrogationes, & quod *non*
 liceat Præsulatus, tametsi imperio *im-*
 mediate haud subiectos, sic quidem *invadere*
 negative respondetur, ex ipsis pacis *Religionis*
 tabulis, in quibus disertissimis *ver-*
 cautum est, Augustanæ Confessionis *Statuta*
 antiquam Catholicam Religionem *pro-*
 tes, tam Ecclesiasticos, quam *Sæculares*
 tam qua Religionem, fidem, & *ceremonias*
 quam Capitula & redditus nullo *facto*
 barent, tametsi usuveniat, Præsules *Sæ-*
 & familiam alio transtulisse, jam *ver-*
 Pacificationis illius non ad illos *Episcopos*
 tus, ac Monasteria tantum, *cujusmodi*
 Imperium immediate spectant, *restringuntur*
 sed ad istos simul atque Præsulatus, *jurisdictione*
 Protestantium sitos, exten- *da*
 venire, hoc Imperii acta, ac *Pro-*
 la loquuntur. Ut ex ipso Pacificationis *legatæ*
 contextu clarius esse queat nihil, *enim*
 verba habent: Etiam Præsulibus *tametsi*
 extra territorii fines sedes

ac familiam alentibus, nihilominus eo Sæc. XVII.
e territorio redditus pendendos esse. A. C. 1629.

Maxime vero idem vel exinde dilucescit, dum simul atque cautum est, ne suspensio jurisdictionis Catholicorum in Protestantibus quicquam Ecclesiasticorum Electorum, Principum, & Ordinum, itemque Collegiorum, & Cœnobiorum, sive proventibus, sive redditibus, sive iuribus aliis quibuscunque derogaret. Hic enim idem, quod imperii Ordinibus tributum, Collegiis, cœnobiisque tribuitur. Ut omnino hoc statutum cum recessibus imperii anno millesimo quingentesimo quadragésimo quarto coincidat, tum quoque Pacificationis articuli alio loco evincunt, ut, dum illi Episcopatus, & Monasteria, quæ immediate ab imperio dependent, ab istis, qualia intra aliorum territoria habentur, separantur, unumquodque eo loco, atque ordine, quæ quidem ante transactionem Passavinam fuisset, jam & deinceps maneret, deque eo infestari non deberet.

Ex quibus perspicuum evadit, eos Episcopatus & Cœnobio, mediate ad imperium pertinentia, & post pacem Religiosam intercepta, a Protestantibus nullo jure sibi vindicari, Religionemque mutari, sustineri. Monstrent igitur sive locum, sive articulum intra Religiosæ Pacificationis paginas, extantem, quo Protestantibus, ut
Præ-

Sæc. XVII. *Præfulatus & Cænobia, ad se rapiantur*
 A. C. 1629. *indulgetur.*

Proinde, si tam secundum Canonica quam civiles leges, pacisque publicæ sanctiones judicandum fuerit, nemini permittitur, alterius bona ut diripiat: Tanto abest, ut bonis Ecclesiasticis vim inferat, cujusmodi soli Deo & Ecclesie juxta conditionis Canonem, debentur. Unde, si alio ex articulo fit manifestum, bona Ecclesiastica tametsi intra jurisdictionem Protestantium sita, ad illos haud quaquam stare. Neque obstat vel hoc: dum Pacificatione Religiosa continetur, Protestantes neque in sua confessione, ceremoniis, ritibusque Ecclesiasticis, tam in finibus jam natis, quam deinceps introducendis, impediendos esse. Ergone illis, quod nonnulli prætendunt, licebit in cænobia jurisdictioni suæ subgraffari, Religionem innovare? tametsi etiam id genus Monasteria quoad respectum sæcularem, Domino territorii obsecundarent, nihilominus inde in res Ecclesiasticas illis Dominium non permittitur, sicut neque hoc quidem sequitur, nempe Pacificationem Religiosam inter imperii Ordines exiisse: ergo id genus Collegiis Cænobiis, jus processus, quod vocantur denegandum esse. Cui enim obscurum foret, Præfulatus & Monasteria, sub aliorum Principum, Ordinumque territorii

ta, nihilominus una cum ceteris Catholicis *Sæc. XVII.*
Imperii Ordinibus inclusive sub Religionis *A. C. 1629.*
pacificatione contineri, atque ob id in posses-
sionibus suis turbanda non esse.

Pari passu per hoc Imperium notorium
extat, nonnullos e Protestantibus adversus
ipsa Religiosæ Pacificationis verba deli-
quisse, quibus evidenter cautum est: si ac-
cidat Archiepiscopum, Episcopum,
Præsulemque, aut alium ex Ordinibus
Ecclesiasticis quemcunque, ab antiqua
hac Religione Catholica nostra recede-
re, tum ille simul atque Archiepi-
scopatum, Episcopatum, Præsulatumque,
unacum redditibus quibuscunque,
eadem opera, absque ulla tergiver-
satione resignaret, absque eo tamen, ut
honoribus illud suis fraudi esse debeat.
Jam, quis ignorat, plures post ejuratam
Religionem Catholicam, modo non Episco-
patus, Præsulatusque unacum redditibus,
hucusque detinuisse, sed etiam aliis insuper,
qui nunquam Ecclesiastici fuerunt, ad hos
Episcopatus, Præsulatusque aditum præ-
buisse? Et ne in tanta luce absque prætextu
agerent, color hic illis quaesitus est: nempe
præsentem articulum Pacis Religiosæ
particulam non esse, siquidem eam in
conditionem nunquam promississent.

Cum hoc autem articulo (quem vocant
reservatum Ecclesiasticum) sic quidem
est comparatum: nempe pax Religiosa, in-
ter

Sæc. XVII. ter utriusque Religionis Electores, ac Præ-
A. C. 1629. cipes, præeunte voluntate, & electione
 berrima, pacta, conclusaque est, ut
 religiosi jurisjurandi verbis, ab omni
 compromissum tum fuerit, hanc pacifi-
 cationem secundum omnes clausulas rata
 sanctamque fore, ut sic antecessores
 stros, nosque ipsos sub Electionis ac
 ronationis Capitulationibus, ad hanc
 religionis pacificationem absque ulla re-
 vatione astringi usuvenerit.

Præterea, Imperii acta, sive Adver-
 ria super pacis Religiosæ tractatione,
 perhibent, nimirum super hoc articulo
 initiis inter Catholicos & Protestan-
 magna fuisse dissidia, ita ut Protestan-
 tes hanc clausulam promittere repug-
 rint, sed cum ex adverso recepissent Ca-
 tholici, fore, ut istius universam paci-
 cationis tractationem annihilarent, aut
 quam ab hac essent recessuri clausula,
 dum, ut Protestantes moderationem
 gantes, adjectis aliis cautelis hunc rig-
 rem frangere conarentur. Nempe sup-
 eo puncto, utrinque natas esse discor-
 sententias, itaque illis, quicumque hac
 deinceps ab Episcopatibus decessuri essen-
 nota non inureretur, neque invidiosum
 aut inhonorificum foret. Ut etiam præ-
 sens reservatum futuris super Religio-
 negotio transactionibus derogare posset
 nil: has in conditiones consensit tum

dinandus Imperator, factumque, hoc ut Sæc. XVII.
 reservatum in Pacificationis codicillos re- A. C. 1629.
 ferretur, atque absque ullius contradi-
 ctione publicaretur. Tametsi ergo, inse-
 quenti anno millesimo quingentesimo quin-
 quagesimo sexto, ut Et anno millesimo
 quingentesimo quinquagesimo septimo, item-
 que millesimo quingentesimo quinquagesimo
 nono Protestantibus in mentem venisset,
 per viam Protestationis contravenire velle;
 nihilominus pacis Religiosæ tanquam sub
 juramento confirmatæ legi fundamentali,
 nihil derogavit.

Eo enim jus Catholicis acquisitum in-
 fringi amplius haud potuit: Ut neque Fer-
 dinandus, neque Maximilianus, neque Ru-
 dolphus Imperatores quantumvis a Prote-
 stantibus toties interpellati, rogatique in
 rescissionem superioris Clausulæ permoveri,
 pertrahique potuerint.

Ex quibus omnibus causa nobis sup-
 peditatur ampla, Antecessorum nostrorum
 placitis, ac decretis, ut inhæreamus. Dum,
 quibus illa fundamentis nituntur, ex prio-
 ribus actis, literisque ipsis pro se loquen-
 tibus innotescit. Et sic quidem Prote-
 stantibus ansa nulla datur, ut solidas ra-
 tiones protestando objicere possint, præ-
 fertim, cum hæc clausula neque honoribus,
 neque conscientia illorum imponere sata-
 gat. Super samæ enim Et honoribus
 conservandis ipsimet præcaverunt; ut con-
 scien-

Sæc. XVII. *scientiæ magis prospectum sit. Nam*
A. C. 1629. *tra super eo fundari cœpit Religio, tan-*
quam hoc necessarium foret, unusquisque
ut Episcopatus redditusque hæreditarios possi-
dere, ac possidere debeat. Neque illa verò
reservato Ecclesiastico inserta, quæ de
loquuntur, utriusque Religionis status
per ea clausula concordare non potuisse
litant. Obstat enim, ac præponderat, ma-
nifeste tam utriusque Religionis Statuum
compromissio, quam pacis Religiosæ
juramento facta totius illius transactionis
confirmatio. Sic usuenit, ut eapropter
quod partibus non conveniret, hic articulus
ad Ferdinandi Imperatoris decisionem re-
jectus sit, qui cum sententiam dixisset, pos-
tesque desuper, ut vocant, submisissent, a
decisio abhinc Religionis Pacificationi in-
serta est. Ut porro tanquam lex & con-
stitutio imperii ab omnibus imperii Statibus
confirmata, publicataque sit.

Denique illud quoque opponi velle videtur:
Etiam subditos Imperii Statuum sub pace
Religionis contineri, neque diversæ confessionis respectu exter-
nari posse. Quo nomine sequentem allegamus
articulum, sic, inter ceteros habentem.

Si quis subditus, Religionis causâ emigrare,
alibique sedem figere velit, ei hæc emigratio,
bonorumque immobilium venditio, sub tolerabili recogni-
tione citra contradictionem liceat.

Sæc. XVII.
A. C. 1629.

Sed altioris illud, quod sequitur, est indaginis; particularius enim Protestantes pro subditis, apud Ferdinandum Imperatorem sub sine comitorum anno millesimo quingentesimo quinquagesimo quinto inter-
 venerunt; pateretur Cæsar sub decreto publicare, subditos illos Confessioni Augustanae additos, sub Magistratibus Catholicis absque Religionis suæ impedimentis tolerandos esse. Verum enim vero Imperator super hoc articulo, acta pacis Religiosæ excutere jussit, invenitque ab initiis quidem hunc canonem acerrime ventilari contigisse. Ut Protestantes seriis verbis contenderint, subditis, etiam sub Catholicis Statibus insolentibus, exercitium Confessioni Augustanae sartum, tectumque servandum esse. Ut hæc clausula postliminio pacificationi illi inferenda foret. At, tantum absuit, ut Catholici hoc ratum haberent, ut citius, si subditis suis hoc permittere debeant, totius transactionis negotium ejurare velle, præferrent.

Nihilominus Protestantibus conscientiarum libertatem instanter urgentibus, tandem Catholici hoc largiri cæperunt, nimirum: liceret eo fine subditis libere emigrare, ita accidit, ut missa hac clausula transigeretur, prout hodieque Religionis Pacificatio loquitur, imo vero, usque eo curiosa cum sedulitate hic articulus ventilari cæpit, ut diu super eo disceptatum sit. Quo-
 Hist. Eccles. Tom. LIX. K usque

Sæc. XVII. usque tandem ordo Equestrum, quos
 A. C. 1629. cant exemptos civitatesque Imperiales

hanc pacificationis Religiosæ clausulam
 missi sunt, id quod minime factum fuisset op-
 si absque eo alias subditi omnes, ac singuli
 Religionis privilegio gauderent; proinde
 subditis Religionis exercendæ facultas nulla
 sed ejus loco jus emigrandi obtigit. Et
 maxime Religionis exercendæ libertas sub-
 ditis tum quidem fuisset indulta, quid cau-
 sæ esset, ut Protestantes hanc immunitatem
 postliminio sub decreto ab Imperatore con-
 gitarent? id quod decretum, cum neque in
 pacis Religiosæ Canones contineatur, ne-
 unquam Cameræ Spirensi intimari coepit
 neque superiores Imperatores, tametsi
 tates rogati, paci Religiosæ inserere
 sint, neque Catholici Status (quod paci-
 cationi Religiosæ hæc derogaret) admitti
 voluerint: proinde, sic quidem est, ut
 quoque ratione decreti allegati, saltim
 cere, ac pacis Religiosæ Canones trans-
 nec possimus quidem.

Ex illis nunc ordine deductis tribus
 titulis Cardinalibus, hisce in præsentiam
 decernimus ac declaramus: primum, ca-
 sam Protestantibus esse nullam, de eo
 querendi, vel gravamina allegandi, in
 ordinibus Ecclesiasticis, imperio meo
 subiectis, super interceptis bonis Eccle-
 cis, vel apud aulam nostram Cæsarem
 vel Cameram Spirensis, quiritantibus

Sæc. XVII.
A. C. 1629.

juris & processus aperitur, immo & sententia & executio indulgetur, potius est, ut, ex adverso Status Catholici jure querantur, causamque ordinum Catholicorum ad imperium mediate spectantium foveant, dum illis Cænobia, & bona Ecclesiastica, tempore transactionis Passaviensis, vel postmodum possessa adversus pacem Religiosam intercipiuntur. Ut desuper, tanquam pacis Religiosæ essent exules, omnibus juribus priventur, bona vero e diametro tam contra fundatoris intentionem, quam pacis Religiosæ Canones, proprio motu, vique injecta distrahantur.

Pro secundo articulo, pari tenore pronuntiamus, Protestantes non habere, ut jure conquerantur, suæ Religionis socios, Episcopatus, sive Præsulatus imperio immediate subjectos, jam tum tenentes, sive deinceps sectantes, a Catholicis statibus pro Episcopis & Præsulibus, non haberi, nedum, sub imperii Comitibus jus Sessionis ac Suffragii, mereri, ut etiam tam Regalibus, quam feudis excidant. E contrario, Catholici, intuitu reservati illius Ecclesiastici jure, meritoque, quiritium fidem, ut ajunt, implorant, nempe indignum esse, ut Episcopi ac Præsules, a Catholica Religione recedentes, nihilominus Episcopatus ac Præsulatus detineant, juraque ac privilegia, dum Catholici essent, quæsitæ, sine missione continuent, ac sic quoque Imperii Status nomi-

Sæc. XVII. A. C. 1629. nominari velint, quibus accedit, istos in
per, qui neque Catholici, neque Ecclesi-
fici fuissent, nihilominus in Episcopatus
Præsulatusque sese intrudere, id quod qui-
dem nihil esset aliud, nisi ut cum tempo-
quantum in ipsis est, & universus ordo Ec-
clesiasticus & una Religio Catholica pa-
passu subvertatur, atque e medio tollatur.

Sub Articulo tertio, quorundam Or-
dinum Protestantium gravamina pondus
suo destitui deprehendimus, dum hoc præ-
tenditur, tanquam Catholicis Ordinibus
non liceret suis sub territoriis subditos
ad Religionem adigere, aut, præeunte legi-
ac recognitione exterminare, aut citius
ne ad exercitia Augustanæ Confessionis
ris obeunda excurrant, inhibere, cum Pro-
testantibus e contrario hæc essent licita,
ita se res habet, ut Catholici merito con-
querantur, sibi quoad Religionem propriam
sub territoriis leges præscribi, subditos
hoc pacto a Magistratu ad defectionem
licitari velle. Atque hoc ipsum gravamen
ex partibus Catholicorum eo urgentius
dum Protestantibus velut persuasum fore
tanquam inter Catholicos & Protestantes
diversissima interveniret juris ratio,
dum Protestantibus subditos ad Religionem
adigere, ac refractarios eliminare, licet
idem Catholicis non liceret.

Quibus cum nunc gravamina potius
satis sint declarata, indicatumque,

Sæc. XVII.
A. C. 1629.

in medio extet, utra pars jure, ac merito
conqueri sustineat, proinde hoc ad Came-
ram Imperialem spectat mandatum nostrum,
deinceps super hac præsentî declaratione no-
stra, si id genus casus accidant, cujusmodi
hac super decisione continentur, citra ullam
disceptationem jus dicerent. Et si quidem
spolia, ac turbationes, nempe Episcopa-
tum, sive Præsulatum occupationes, ad-
versus Canones pacis Religiosæ, pluribus
sub locis, essent manifestissimæ, ut ex nul-
lis aliis legibus, jurisque Regulis, quam
pacis Religiosæ paginis, aliorumque comi-
tionum decretis, absque controversia decisio
peti debeat, ut magis parti læsæ realis exe-
cutio debeat. Hac de re, pro pacis tam
Religiosæ, quam præsanæ, conservatione
stat sententia, Cæsareos nostros Legatos
proxime per imperium dimittere, Et id
genus Archiepiscopatus, Episcopatus, Præ-
sulatus, Cænobia, aliaque bona Ecclesia-
stica, quæ vel temporibus induciarum,
transactionisque Passavinæ, vel post, sub
manibus Catholicorum fuissent illegitimo
more intercepta, a detentoribus repetere
velle, quo sic immixtis personis idoneis fun-
datorum institutis satisfieri, Et unicuique
jus suum ex aquo citra circuitus, constare
possit.

Quo loco etiam hoc quoque statuimus,
ac decernimus, nempe sæpe numero allega-
tam illam Religionis pacificationem, anti-
quam

Sæc. XVII. A. C. 1629 quam Catholicam Religionem profitentur, festæ
 juxtaque Confessionis Augustanæ incorruptæ, omni
 nostroque Antecessori Carolo V. nibus
 Imperatori oblatae, len
 axioma tenentes tandem
 concernere, ut sedæ omnes reliquæ, aut
 nunc nascentes, aut porro prorupturæ, duci
 hac transactione omnino, ac penitus, essent
 exclusivissimæ, neque ullo pacto toleranda. duci

Proinde ad omnes Romani Imperii Urb
 Electores, Principes, Ordinesque, tam d
 ecclesiasticos, quam sæculares præsens hoc
 strum spectat mandatum sub pœna Religio
 sæ, quam publicæ pacis, nollent huic edito
 repugnare, sed potius per Provincias sua
 sine tergiversatione, illud in effectum deduc
 cerent, pari opera Legatis nostris Confes
 reis auxilio essent, illis vero, quicumque il
 genus Archiepiscopatus, Episcopatus, Præ
 sulatus, Cænobia, aliaque bona Ecclesi
 astica demorantur, ut quamprimum ab in
 jus Cæsarei edicti intimatione ad petitionem
 Legatorum Cæsareorum, Archiepiscopatus,
 Episcopatus, Præsulatus, itemque Monas
 teria, & cetera ejus generis bona Ecclesi
 astica unacum redditibus, & pulvisculo ab
 que recalcitrantione, tradant, autores accu
 derent. Quod si contingat, illos huic
 dicto non esse audientes, ac tardos, som
 nolentosque, tum pœnam pacis Religio
 diplomate contentam, necnon proscriptionis
 fulmen illis debetur, ita ut, citra ullam
 aliam sententiam, damnationemque, mani
 festæ

festæ hujus inobedientie causa, ipso facto, **Sæc. XVII.**
 omnibus privilegiis, juribus, ac concessio- **A. C. 1629.**
 nibus, privandi veniant. Ut etiam rea-
 lem executionem quamprimum in actum de-
 ducere nobis sit conclusissimum.

§. XLIV.

*Urbani VIII. Epistola ad Ferdinan-
 dum Cæsarem super promulgato
 hoc edicto.*

Jam dudum Urbanus VIII. Papa per
 Apostolicos Nuntios suos de Cæsa-
 ris, Electorumque proposito certior e-
 rat redditus, quamprimum vero hoc
 edictum in Imperio Romano fuisse pro-
 mulgatum inaudierat, confestim ad Fer-
 dinandum Imperatorem has dedit li-
 teras: *Charissime in Christo fli noster,*
Salutem & Apostolicam benedictionem: fre-
quentia præbes & Principibus exempla vir-
tutum, & Ecclesiæ argumenta consolatio-
nis: inter gaudia, quorum ferax hoc tem-
pore nobis fuit Germania, mira quidem
jucunditate animum nostrum implevit nup-
erum Majestatis tuæ edictum, quo jubentur
Sectarii veterem possessionem dimittere Ec-
clesiasticorum bonorum, Ordini Sacerdo-
tali, & in quo continentur aliquæ declara-
tiones (quibus benedicimus) quarum vi a-
moventur obstacula, quæ Catholicæ Reli-
gionis instauracionem hæctenus retardarunt.

K 4

Hæc